

Մ․ Տիգրանէի, Էտրմուզուրկոս վերին պիր զեաջէթ միւնասէպէթի իւր շիմաքի վուգուաթլարն հագըգաթէն Էվրոպանն վէ ինկիլթէրանն ահալու նա քէտէր վիրէպրիճէկինիպէեան իթ

միջ ուղւոյ, յաքին քէնտի գիւհմիւնձէ, տիւեյի մուազգամա, միւտայիմ պիր սուհնուն պագը գալմասընա չալըմագ նիյէթինտէ պուլունտուգլարընա իսքեաթ ոլմուշ ոլտուղունու պիւտիրմիշ տիր:

Թուլուն, 30 հոկտ.

Յսաքիրին բէյտերբէյ եօլա չըգըպ կիթմէլէրի տէվամ ոլունմագտա տըր:

Փարիս, 30 հոկտ.

Բրէս նամ ղազէթանըն գալինձէ Գոմրիէնէրէն ոլաճագ եօլմուլուգ, վագթ ու հալ սէպէպլէրինտէն սարֆը նապար ոլունմուշ տուր:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏՈՒՅԻԼԻՑԵՆ

Գանտիատան թըշրինի էվվէլ 11 թա. խլէ իսթանպուլ ղազէթանընա եազըւ- ղընա կէօրէ, կէչէն սալը կիւնիւ Բէյ- քի չէվքէթնամ վարօրու հիւմանունի. քի թապուրասաքիրի Շահանէնի համիլ ոլտուղու հալտէ պուրաեա կէլտի: Հէր քէս միյատըն (վատէ) խիթամընա պէք. լէեօր: Էչգըեա Բէյլիէն գազաընտա պիր իքի քէօյլա արթէ չէ վէրիպ, էհալիյէ խալ- լիձէ գարար վէրմիշէր տիր:

Պէհէր գազատան պիլ ինթիսապ Հան, եաեա կիտէձէք վէքիլէրտէն պէշատէտ գազատան ինթիսապ ոլունանլարը Հան- եաեա կիթմէք իւզըն պու թարաֆա կէլ- միշէր տիր:

Իշիտիլիշէ կէօրէ, հէրնէ գատար էչ- գըեա պուլնլարը տախի մէն իթմէք իս. թէմիշ իսէլէրտէ, թէէսիրի ոլամամըշ արու էվվէլ քի կիւն իքի գըթա Բուսիա վարօ- րու կէլպ, 24 սաաթ գատար էյլէնսիք. տէն սօնրա հարէքէթ իթտիլէր:

Րիվայէթէ նէպարէն, պու վարօրար Բէսիմ, սէվահիլիէն կիտիպ, էչգըեա ֆա. միլեասը արմըլար տըր:

Իւշ տէօրթ կիւն էվվէլ պիր Բուսիա վարօրու տախի Միրապէլօ թարաֆընտա վագը Ա յի նիգօլա լիմանընտան պիր մըգ. տար էչգըեա արմըշ տըր: Վէ սօնրա Ոթի թարաֆընա կիտիպ, օրատան տախի ալ- մագ իսթէմիշ իսէտէ, պիհուտէ եէրտէ էօթէյէ պէրույէ գօշան Եունան թագը- մընտան պիր իքի եիւզ գատար էչգըեա կէլպ, վարօրա կիրմէք իսթէտիքլէրին- տէն, գարտան տախի պուլնլարը գապուլ իյլէմէտիլիւնտէն, ֆամիլեալարը տախի ալմանալագ օրատան գալըպ սալունշ- մուշ, վէ պուլնուն իւզէրինէ էչգըեա, վարօրու մէգքիւրէ պիր գաշ աղըպ թիւ- Նէնք աթմըլար տըր:

Կէչէն հաթթա իզմիրտէն պու թա- սֆա կէլմէք իւզըն, պիր խըրսթիեան իւճճարը Եիրաեա ուղրատըգտա, պա- յէրպապը ֆէսատ, մէրգուլուն պու- րաեա կէլմէսինի մէն իթմիշէր իսէտէ, մէրգուլմ տիւնէմէտիլիւնտէն ֆէնա հալտէ

տէօյմիւշէր տիր: Մէրգուլմ պուլնուն իւ- ղէրինէ թէպտիլի հէյեթ իտէրէք կիւճ հալ իլէ եագաեը գուրթարապիլմիշ տիր:

Շիմտի ալտըղըմըգ մալիւմաթա կէօրէ, պիր Բուսիա վարօրու ֆօտէլա վէ Պալլի թարաֆընտան 600 գատար էչգըեա արմըշ տըր: Ղօլա վէ իսկէնտէրու թա- րաֆընտան ասքէր կէթիրմէք իւզըն պուրատան մախսուս վարօրար կէօնտէ- րիլմիշ տիր:

— Պուքրէշտէն 22 հոկտեմբեր թարիխէ Լէվանթա շու վէճհ իւզըն եագըլմըշ տըր:

1848 տէվրինտէքի իտարէ իտէնիւ- րին եէտիւնտէ պուլունտուղու հալտէ, պու կիւնքի կիւն Ուլաճ Պուղտանըն սէ- ֆիլ հալինի թարիֆ իթմէք միւլքիլիսիգ տիր: Էվրօպանըն էն մէշհուր գրայ սիլ- տիլէսինտէն պիր բրէնսին Ուլաճ Պուղ- տան պէյլիկինէ նասպ ոլունմասընտան, վէ օնուն ապ ու տիրայէթինտէն նէ գա- տար մուհասէնաթ մէմուլ ոլունուր իտի իսէ, էեալէթին իգալարըլընտան մը օ- լա, նասըլ իսէ մուղայիրի իճրաեէ կէլմէք- տէ ոլտուղունտան, հէր քէս թէէպիւֆ իթմէքտէ տիր:

Պուրանըն իտարէսինտէ պուլունան քիմէսնէլէր, պիր թագըմ շարաթանըգ վէ քիւսթախըգլար իլէ բրէնսին էմիլիւ- թինի գազանմաեա մուվաֆֆագ օլարագ, էեալէթի քէնտի մէնֆաաթլարը իշիս ա- լէթ իտէրէք գուլանմագտա, վէ էհալի պէյնիւնտէ օլ գատարնիֆագ թօխուլա- րը էքմէքտէ տիրէր քի, տախիլի պիր ձէնկ վուգու պուլմասը հէման միւլէր- րէպ տիր:

Հէր թարաֆտա հիւքիւմէթսիլիք, գարղաշալըգ վէ նիգամըպըք հիւքմիթ- մէքտէ, իտարէ պօղուլմուշ, մալիլէ էօյլէ պիր ֆէնա հալտէ քի, հիշ պիր շարէսի պուլունմագ կիպի կէօրիւնիւր, խազի- նէ իզհարը իֆլաս իտէձէք պիր հալտէ, չէրիթ գիեատէ վիլէնէ սաթմըմըշ, օլ- տուտա իսէ հիշ պիր թէտպիր, թէրպիյէ վէ իթաաթ պուլունմաեալ, իքի իւշ ֆըրգաեա թագսիմ ոլունմուշ, վէ պիր պիրլէրինէ շաթըմագ իշին պիր ֆուր- սաթա պէքէմէքտէ տիրլէր, Պու ճիւմէ իլէ եիլնէ փէք չօգ մէմուրիյէթլէր պա- եաղը վէ նալարըք քիմէսնէլէր իհալէ օ- լունմագտա, շիմտիյէ գատար փէք աղ ճիւնայէթ վուգու պուլմագտա իքէն, շիմ- տիլէրտէ ղայէթլէ վէ տէհէթ վիլէձէք սուրէթտէ չօղալմըշ տըր:

Պու ֆէնայըգլարըն էօնիւնի ալմագ իշին հիւքիւմէթաէ պուլունան սուրէ- թէն վաթանիլէրվէր մէմուրլար, նոյեմ- բեր Ետա ֆէվգ էլ ատէ սուրէթտէ թէ- ձէմիւլ իտէձէք օլան գամարանըն գարա- րընտան գօրգմագտա ոլտուգլարընտան, ֆիքիլէրլինէ գօյմուշար քի, նիլաֆիա- մէնի թաթիլ իթտիրէրէք, բրէնա Շարլը-

նըն եախօտ թէէսսիրինէ էսիր ոլմուշ ոլ- տուղու ֆըրգանըն հաքիմի մուլթաղ օլ- մասընը իլան իտէձէքլէր տիր: Պու նիե- թին իճրասը իշին օրտու, չէհիրտէն ու- ղաղա կէօնտէրիլիպ, պիր մըգտարը իսէ լաղվ ոլունաճագ իմիշ, վէ պու ֆըրգա միլէթ ասաքիրի իւզէրինտէ էմիլիէթի ոլտուղունտան, չէհիրին մուհաֆագա- սընը օնա իհալէ իտէձէք իմիշ:

Պէրլինտէն 9 պին ստէտ թիւֆէնք կէօնտէրիլմէք իւզըն իքէն, Մաճառ հիւ- քիւմէթի թարաֆընտան գապթ օլուն- մուշ ոլմասընա տայիր կէզէն թէվաթու- րու ղաշէթալարտա օդուլմուշ օլմալըսը- նըգ. մէգքիւր խապէր եանլըշ օլուպ հա- գըգաթը հալի շու վէճհ իւզըն տիր:

Պուլտան իւշ սէնէ գատար ագտէմ Գու- ղա պէյին գէմանընտա վէ սնըն մալիւմաթը իլէ, Մաճաուլ մէհաճիրին րուէսասըն- տան պաղըլարը, կալաց թարիֆի իլէ պու- րալարա 10—15 պին գատար թիւֆէնք կէթիրմիշէր, վէ Մօլտալիատա Պաքէվօ նամ մահէլտէ սագալմըշար տըր: Մա- ճաուլթանտա պիր ինթիլալ չըգարմագ ֆուրսաթը կէչմիշ օլուպ, վէ պու թիւ- ֆէնքլէրին սահիպլէրի իսէ շիմտիքի Մա- ճաու հիւքիւմէթիլէ պիրլէշմիշ ոլտուգ- լարընտան խապէր վէրմիշէր, վէ վիլէն- նատան պու պապտէ Ավսթրիա գօնսօ- լտու Պ. տիլտէրէ էմր կէլիպ վէ մէմէքէ- թէյն հիւքիւմէթի թարաֆընտան միւ- սաատէ ալընարգտան սօնրա, մէրգուլմ գօն- սօրա մահէլի մէգպուրէ կիտիպ, չէհիր էմիլի իլէ սիլահ աեթօգիթօսունու աշար- լար, վէ սիլահար ալըլըպ մուսնէնէ օ- լունտուգտան սօնրա, տէֆթէր իտիլէ- րէք, թարաֆէյն մաղագա գարուսունու միւհիւրլէյիպ կիտէրլէր, մաղագա սա- հիպ, Ֆահիշ պիր քիրա ալմագտա օլտու- ղունտան, պու թիւմարէթինի ղայպ իթ- մէսինտէն ճանը սըգըլարագ, էթրաֆ է- հալիեի թահիրէ իթմիշ վէ պին նէֆէր գատար միլէթ ասքէրի վէ էհալիտէն սի- լահը քիմէսնէլէր թօլանարագ մաղագա- նըն գարուսունու գըրմըլար, պէքճի թայէին օլունան ճանտարմա ասաքիրինի տաղըթմըշար վէ սիլահարը գապթ իտիպ, պիր մըգտարընը մահէլի հիւքիւմէթ գօնաղընա թէսիւմ վէ պաղըսընը էհալի- եէ թէվգի իլէմիշէր տիր:

— Կէչէնտէ ֆրանսըգ պանգապ տի- րէքթօր մուսվինի նասպ ու թային օլու- նան Մ. Պէօք ձէնապլէրի, պու սալը կիւնիւ Տէր-սէատէթէ վասըլ ոլմուշ տուր:

— Կէչէնտէ Պոմպէյ գուլմանեաընըն Եէմուէնա նամ վարօրունուն ղաղպտա օլ- տուղունու պիւտիրմիշ իտիք, շիմտի իսէ իսկէնտէրիյէ ճանիպինտէն Լէվանթ Հէ- րալտա կէօնտէրիլմիշ, վէ պու շարչէմ- պիհ կիւնիւ պիլիւք Լէվանթա կէօ-

րիւմիւշ օլան պիր մէքթուպտա օգոււն տուցունա նէզարէն, մէքթուր վարօր, ճիտտէնին ձենուպ թարաֆընտա 200 միլ գատար մէսաֆէտէ Արապիսթան սէ վահիլինտէ վազը կուսֆէյտա նամ պիր քիւշիւք իսկէլէյէ եագըն պիր մահէլտէ մէրճանլը գաւալըզլար իւզէրինէ օթու, բարագ, պիւս պիւթիւն խարապ օլմուշ իսէտէ, տէրուինտէ պուլունան ճանլա, ընքեաֆիէսի խէյաս օլմուշ, վէ մէգ, քիւր վարօրուն ամիրի գաքիթան Մօրի, օրն վէ քէնտի թայիֆէլէրի շիմոի իւ, կէնտէրիյէտէ պուլունմագտա իմիշլէր:

Մէքթուր վարօրուն նէ Եօլտա վէնա, սըլ փարալանմըշ օլտուղունու թահգըգ իթմէք իշին, խասսէթէն Սիւ վէյիշտէ պիր տիվանը պահրիթէշքիլ օլարագ պագըլա, ճագ իմիշ:

— Եագըլըա կիթմիշ օլան վիւքէլայի ֆիխամ հազարաթը իսթանպուլ քէնտի գըշլըգ գօնագլարնա ալտէթ իթմէքտէ տիրլէր: Տէվէթու ճուաւ քաշա հազ, ըթէլէրի եինէ քէլ էվլէլ Սուլէյմանիյէ ճիվարընտա սապըգ Պալը սէրապէրի գայիմմագամը Հիւսէյին քաշա հազըթէլ, լէրինին գօնաղունը իսթիմար իյլէմիշլէր տիր:

Քէզալը սիւֆէրայի քիրամ հազու, ըթը, Միւճթէմէլայի Ամէրիգա էլշի, սինտէն մաստա, քեաֆիէսիտէ Պէյօղ, լունտա վագը քէնտի սէֆարէթխանէլ, լինէ ալտէթ իյլէտիրլէր: Ամէրիգա էլշիսի է. ճ. Մօրիս հազըթէլէրիտէ իշիթտիյիմիգէ նէզարէն, պու հաֆթա, նըն սօնունտա աշաղը էնէճէք իմիշ:

Էլէնի:

— Պիր գաշ մահտան պէրու էվրօրա, տա պուլունան Ավսթրիա սէֆրի Մ. Բրքէշ Օսթէն ճենապէրի, սալը կիւ, նիւ վարնա թարգի իլէ Տըր-սէատէթէ վաթըլ օլմուշ տուր:

— Եու աթիտէքի ֆրկիշ պիշարէկեա, նը իշին վէրիլէն իեանէլէրի, մա թէշէք, քիւրի ազիմնէշը ու իլան իտէրիգ:

Տէր Աթանազինէ մարիֆէթիյէ

Ոնոփրոս աղա

Ենի գարու մէքթէպի շակիրտանը

— Մա թէէսիւֆիւ ազիմ պէեան ի, տէրիգ քի, Պապը-ալիտէ մաթագաթ գա, լէմի խիւլաֆաթնտան պուլունուպ, պիր միւստէթտէն օլէրու Մէճմուսեը Հաֆա, տիօին միւլէլիֆի նամիգաճ օլմասը ճի, հէթի իլէ, մէքթուր զագէթանըն մու, հարլիլիկինի իճրա իտէն թորոգատէ ֆովհանէս էֆէնտի, գաթճէմաէն իքի իւշ կիւն գատար աղըճա խասթա տիւ, շիւպ, բազար կիւնիւ նակէհան վէֆաթ իթմիշ, վէ բազար իրթէօր կիւնիւ Պիւ, լիւքտէրէտէն գիյնէթի բուհանէլէ իլէ Պէյ-օղլու գապրիտանընա կէթիլիլիպ տէֆն օլունմուշ տուր:

Միւթէվէֆա թորոս գատէ ֆովհան, նէս էֆէնտի քէնտի տիրայէթ վէ ֆէ, թանէթի իլէ հէրքէսին տօսթուգ վէ հիւսնի թէվէճ ճիւհիւնիւ գազանմըշ օլ, տուղունտան, քեաֆիէյի տօսթլարըն տիւշարը հիւզն ու մաթէմ իյլէմիշ տիր, միւթէվէֆանըն գաթէն օլան մալիւմաթը իլէ, վէ իմի Ֆիւլուն հազըլնտա զայէթ, լէ հաֆլէտի պուլունտուղունտան, ազ վագըթտան պիր մէշհուր մուէլիֆ օլա, ճաղընտա ալա շիւփհէ օլմաեըպ, պու պապտէ միլէթ պիր պիւլիւք գաթ զայալ իթմիշ տիր տիսէք ճայիլ տիր:

— Հէր կիճէ հաֆա աշըղ օլտուղուն, տա, կէօքտէ բարախան միլիօնլարճա երլ, տըղլար կէրշի սօգաֆտա տօլաշանլարըն տիգգաթընը ճէլպ իթմէմէքտէ օլտու, զու ճիւլմէյէ մալիւմ տիր: Ֆադաթ պիր գուլլուգու երլարը չըգտըլընտա քեաֆիէի առամալըն տիգգաթընը ճէլպ օլունալագ, հէրքէս պիրի պիրինէ կէշէ, լէք տիգգաթըն թամմէ իլէ գաբըլըպ թէ, հայիւրի աղիմաէ գալմագտա օլտուղու միսիլու, իհթիմալ տըր ուֆուգու քի, թալէթտէ թայիմ ու թէրպիյէ հագ, գընտա շիմոիյէտէք գիւքիւր թայիֆէսի գալէմինտէն չըգըպ կէօրիւնմէքտէ օ, լան մէպահիսի միւնէվլէրէյէ չօգուգ է, հէմմէյէթ վիրիմէմէքտէ, լաքին նիսա թայիֆէսի գալէմինտէն չըգըշ պէօյէ պիր նատիր իւլ էմալ պահս, գուլլուգ, լու երլարը միսիլու քեաֆիէյի օլունան, լարըն տիգգաթընը ճէլպ իտէճէյի շիւք, հէտէն միւսթաղիի օլտուղունտան, լու աթիտէքի պիր տիշ էհիւ գալէմինտէն չըգըշ օլան վէ տիգգաթա շաեան պու, լունան պահսըն տէրճի թարաֆըմըգտան ճայիլ կէօրիւմիւշ տուր:

Վշտակից բարեկամ:

Մեր սեռին արգահատական վիճակին նկատմամբ իմ ի վաղուց անտի կրած տըրտ, մութեանս տխուր քօղը փարատեցաւ եւ կարծես իգական սեռի ամպամած հորիզոնի հսկայատիւ մութ ամպերուն մէջ տեղէն ա, ուստեան պայծառ արշալոյսով վշտահար սիրտս գոյգն ինչ միսթարութիւն գտաւ, երբ 488 թիւ Մանղուէի մէջ վշտակցիդ եռանդուն նամակը ընթեռնոյ պատիւն ու, նեցայ:

Ահ ինչո՞ւ չըսեմ թէ՝ նախ տխուր բո, ղոքիւ արձագանք, իմ վշտացս փականք եւ մեր սեռին փառք ու կեանք է, թող ըլլայ որ շատերը դեռ չգգան եւ ի խոր քուն մը, նան, բայց անշուշտ օր մը պիտի արթնան երբ տաղանդի եւ գրչի տէր կանայք ու օ, բիրոգներ իրենց աշխատութիւն չզանան:

Ուրախութիւն մեծ է ինձ արգարեւ երբ կը տեսնեմ բաղդալցուհի բարեկամս, որ մեր օէնէն շատերուն թմբած ու անգգայ միա, լը, մէկ մասին ժամանակիս ողորմ, շնորհ, հաճ արտօնութիւնը շարաշար գործածելով կապիկի նման Եւրոպացուց հետեւիլը եւ մեր սեռին մարդկային սահմանին մէջ ան,

հրաժեշտապէս բարեք դաստիարակութեան առաջին ու գլխաւոր պէտք մ'ունենալը խոստովանելով, ինձ հետ ձայնակից կըլլաք, եւ հետեւապէս կը փութաք հրապարակա, առաջարկել որ իգական սեռի գաստիարա, կութեան համար պէտք է դարձեալ իգա, կան սեռի իրաւասութեան տակ ըլլալով աղջկանց համար դպրոց եւ գիշերօթիկ կըր, թարան բանալ, ընկերութիւններ հաստա, տել եւ կարգալ չգիտցող կանանց ու չա, փահաս օրիորդաց գէթ հասարակ ընթերց, մունք սորվեցունելու համար ընթերցարան, ներ ունենալ եւ հոն դասախօսութիւններ ը, նել, եւայն, ինչպէս արական սեռը սկսած է ընել իր համար, բայց շատ տկար կեր, պիւ:

Ո՛հ, առնք մեր սեռին յառաջադիմու, թեան համար մեր առնելիք առաջին քայ, լերն ու խիստ կարեւոր են եւ անհրաժեշտ, բայց, երբ կըսէք թէ «անցան երազանան նայող փրիստիայից դարերը, եւ այժմ ի, գական սեռը ազատ է, ունի արտօնութիւն յառաջադիմելու» եւ երբ Միւշգիւղի աղջ, կանց դպրոցի յառաջադիմութիւնը եւ այն մասին մէկ քանի ազնուամեծար տիկնանց օրհնեալ ջանքը ինձ կտեսէք նէ, անշուշտ ըսել չէք ուզեր թէ՝ բովանդակ իգական սեռը՝ նոյն ազատութեան քաղցր գիւլիւը ներշնչելու երջանիկ ազատութիւնը ունի, ինչպէս մէկ քանի տեղ մասնաւորներ ունին:

Ձի դեռ իգական սեռի գերութեան հին սանձ պիտի պիրկ կապուած է այնպիսի բռ, նութեան ցիցի մը, որուն մէկ կողմը տգի, տութիւնը իր անուրի դրօշ կանգնած, եւ միւս քովը գերութեան սեւաղէմ չաստի, ձեռք ծանրացած սոսկում կը պատճառէ:

Ձի դեռ արական սեռը՝ մեծաւ մասամբ տգիտութեան մէջ թաղուած չյարգեր այն ազատութիւնը, որ զինքը մարդկութեան սահմանը կառաւարդէ, ի՞նչպէս կրնայ ի, գական սեռը ազատութիւն ունենալ եւ իր սուրբ իրաւունքը վայելել, քանի որ իր գե, րութեան վանգակի բանալին տակաւին մե, ծաւ մասամբ արական սեռի կծկեալ ափին մէջ է:

Երթանք, չըջինք Ասիոյ եւ Թրակիոյ ա, մէն հայաբնակ քաղաքներ, եւ տեսնենք, ո՞հ, ի՞նչ տեսնենք, հոս հայուհիք դեռ տը, գիտութեան սեւ վարագուրին ետին մա, ուան քունը կը քնանան, չէ, ինչո՞ւ հե, ուուն երթանք, դեռ հոս Պօլսոյ մէջ ցաւօք սրտի չե՞նք տեսներ, որ շատ հայուհիք ոչ միայն իրենց իրաւունք չեն ճանչնար, այլ զիրենք ի լուսաւորութիւն յորդորող բե, րանք խստիւ կանխածն եւ դպրոցը զժողքի հետ կը փոխանակեն:

Ինչ որ է արական սեռը՝ նոյն է իգական սեռը, եւ ինչ իրաւունք որ մէկն ունի, նոյնը միւսն ալ ունի անպակաս: Բայց որով, հետեւ արական սեռը դեռ մեծաւ մասամբ կատէ լուսաւորութիւնը, չը յարգեր դաս, տիարակութիւնը եւ մասնաւոր թէ իր թըշ, ուսուցութիւնը իր ձեռքը կամրապնդէ, այո, կատէ լուսաւորութիւնը, չը ճանչնար իր ի, րաւունքը եւ իգական սեռին վրայ ոչ իբ, րեւ մարդկային, այլ իբրեւ տարբեր ցեղ մը

եւ տարբեր էակ մը կը նայի եւ կը ջանայ զանի սոսկ իր զգայական հաճոյիցը համար պահել եւ գործածել: Որոյ վասն դեռ անըզ- գայաբար հին գաղափարի մը ազդեցութեան տակ ապրիլը յայտնի կը տեսնուի:

Արդ իգական սեռը՝ ասանկներէն ինչ- պէս կրնայ օգուտ յուսալ եւ ինքզինքը՝ իր ամէն իրաւունքները վայելելու ազատ կար- ծել, մեզմէ չատ քիչերուն արդի վայելել կարծած ազատութիւնը՝ թռչունին սահմա- նափակ վանդակի մը մէջ թռչտելուն կը նմա- նի: Ահա ասոր համար էր որ՝ առաջին բո- զոքիս մէջ նշանակած էի թէ՝ «Հիմակու հիմա չեմ գրեր եւ չեմ պահանջեր թէ իգա- կան սեռը՝ ըստ օրինի մարդկային սեռին ա- մէն սրարտ ու պատշաճ եղած գործերու մասնակցելու իրաւունքն ունի»:

Արական սեռին՝ իգական սեռի նկատ- մամբ իրրեւ տարբեր էակ նկատելու գաղա- փարը՝ «հին» է ըսի, այո, չատ հին է, Հնդկային ու Հրէական, հեթանոսական եւ բարբարոսական է: Չի հին ատենը գրեթէ առհասարակ իգական սեռը՝ ոչ իրրեւ աստ եւ ի հանդերձելումն բարոյական պատասխա- նատուութիւն ունեցող իմացական էակ, այլ իրրեւ արական սեռին սոսկ ստուերը եւ նո- րա հաճոյից կամակատարը կը նկատուէր:

Այս պատճառաւ է որ այրը մեռած ա- տեն՝ կնիկն ալ կենդանւոյն մէկտեղ թաղող ժողովուրդներ կը գտնուին:

Այս պատճառաւ է որ՝ ոմանք ժողո- վուրդներ կանանց համար ազօթարան ան- զամ չեն հաստատած, վասն զի անոնց հա- մար երկինք չկայ կը հաւատան:

Այս պատճառաւ է որ՝ պարսկուհիք պարտաւորուած են գլխովին երեսին ծած- կել, եւ հայուհիք դեռ չատ տեղեր հարս ելլելէն վերջ լեղունին կապել եւ քօղերով պտրտիլ:

Այս պատճառաւ է որ՝ կանանց «նա- մէհրամ» դրուելով մասնաւոր կոնանոցներ (հարէմիք) հաստատուած են, եւ արական սեռին հետ ընկերական վիճակ անցունելէն զրկուած են, եւ եթէ զարմանալի չերեւ- նայ, ախր ըսեմ որ՝ տեղ տեղ Հայոց մէջ ալ աս նամէհրամ ըսուած սովորութիւնը դեռ կը պահուի:

Այս պատճառաւ է որ՝ հին փիլիսոփա- յութիւնը իգական սեռին գէ՛մ խստիւ մա- քառելով կը պարսաւէ:

Այս պատճառաւ է որ՝ իգական սեռը դաստիարակութեան սահմանէն մերժուած էր . . .

Ահա աս սոսկալի նախապաշարման թափ- թփուքն է, որ դեռ չատ ուղեղներու մէջ կը տիրէ ի մնաս մարդկային սեռին, ուրեմն ինչպէս կրնայ իգական սեռն ինքզինք ա- զատ կարծել դաստիարակութեան մասին:

Յոյն նախապաշարման ազդեցութեան տակ կապրին դեռ անոնք, որ կը կարծեն թէ իգական սեռը՝ եթէ իր իրաւունքը վա- յելելու ազատ թողուի նէ, գէշ հետեւու- թիւն կունենայ: Ասի հին դատում եւ իրա-ւունքի գէ՛մ է, իգական սեռը անդաստիա- րակ թողուլ, վերջը անոր անկարգութեան գէ՛մ բողոքել, կամ զանի պարսաւել հին զլուխի գործ է . . .

Տուր աղջկանց օրինաւոր դաստիարակու- թիւն եւ կրթէ անոնց սիրտն ու միտքը, ալ մի կասկածիր, թող ազատ համարձակ թռչտին մարդկային բարոյական սահմանին մէջ:

Ինչպէս որ միայն արական սեռի դաս- տիարակութիւնը մարդկային յառաջադիմու- թիւն չենթադրեր, նոյնպէս ալ միայն իգա- կան սեռի դաստիարակութիւնը մարդկային սեռի յառաջադիմութեանը չնպաստէր: Ուս- տի պէտք է երկուքը հաւասարապէս դաս- տիրակել: Աս արդի դաստիարակութեան ըն- թացքը յուսալիք չէ, եւ ինչո՞ւ իգական սեռը կսպասէ, որ այլք զինքը շարժեն:

Միթէ իգական սեռն ալ իրաւունք չու- նի՞ արական սեռին յորդոր կարգալ դաս- տիարակութեան մասին, երբ կը տեսնէ թէ անտարբեր, կամ անշարժ կը մնայ, եւ մարդ- կային սեռին յառաջադիմութեան չնպաստեր:

Իմ գաղափարս աս մասին սա է, իմ ազ- նիւ քոյրս, որ ամէն դրագէտ եւ արթուն հայուհի պէտք է հրապարակաւ գրիչ չար- ժէ, թմբած միտքերն արթունցունէ եւ զրդիւ տայ որ կանայք ընկերութիւններ կազմեն, ընթերցարաններ բանան եւ դպ- րոցներու մէջ մտքի եւ օրտի հետ խօսող ուսմունքներ դաս տան, եւայն, որպէս զի դէ՞թ առաջին քայլ մը առած ըլլանք, եւ այս՝ պիտի ըլլայ առ այժմ գրական յորդորով ոչոյ դուք ալ մէկ աղնիւ փորձը ցոյց տա- լով չատ սրտեր բերկրեցուցիք, մանաւանդ այն ցաւագին սիրտ, զոր կը կրէ վշտահար Հոկտեմբեր 17 1867 Յերա .

Հայուհիս .

ՀԱՎԱՏԻՍՏԹԸ ԹԵԼԷԿՐԱՖԻՑԷ

(Առնա Հալա Յոգէն . . .)

Հոկտեմբեր 30 րիաշատը .

ԵՍՃԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻՑԷ

Փարիս .

Աշուր 31 85
Գաբանտը 31 95

Հօնորար .

Աշուր 31-8 տէն 7-8
Գաբանտը 31-4 " 32

Ֆրանսըզ Ֆօնտօսու 0/0 3 Ֆայիդի .

Աշուր 67 90
Գաբանտը 67 95

Իթալեա Ֆօնտօսու 44.95
Օսմանլը իսթիգրազը 255

Ֆլօրանս 30 Հոկտեմբեր արիւշամ .

Իթալեանըն րէսմի զագէթատը օլան կադէթ Օֆֆիսիէլ նամ զագէթատէր քի, Ֆրանսանըն րէսմի Մօնիւթօրու, Զիվի- թա Վէքթիա գալէլէրի իւզէրինտէ Ֆրան- սըզ պանտերալարը քիւ շատ օլունաճաղըն պիլտիքմէսի իւզէրինէ, Իթալեա հիւքիւ- մէթի, Բարա մէսալիքիին պազը մահէլ- լէրինի թուլմագ իւզըն, Իթալեա ա-

սաքիրինին րօմա թօրաղընա կիրմէսինի էմր իւլէսիշ տիր:

Ի Լ Ա Ն Ա Թ

Եւտի-գուլէտէ քեային խաթա- խանէմիպտէ խթիխտամ գըընան խաթ- մէլէր հագգընտա, կիւնակիւն թէվա- թուլար կէզմէքտէ օլտուղունտան, ա- լէնէն իլան իտէրիգ քի, հէր քիմքի իշ րէճիւլի տիր, վէ մէզքիւր խաթախանէ իտարէսինին լաեղը վէճհ իւզըն իւլէր- մէսինի, պիքէս վէ պիլարէլէրին իյիճէ գայրըմասընա ճան ու տիլտէն սրզու ի- տէր իսէ, պիլէ իշ կէօրէն ատամ լազըմ, պուեսուրուպ կէլտին, պիրգաշ կիւն թէճ- րիւ պէսինէ վարսըն, վէ պիլտէ թէճրիւ- պէ իտէրէք, լաեղ կէօրտիւկիւմիլ հալ- աէ ալը գօրուգ, Կ. Գ.

ՎԻԵՆՆԱ ԹԻԱՆԳՈՒԱՐԸ

Ավթրիա անվէթի թարաֆընտան թէ- էմին օլունմուշ օլտուղու հալաէ, Վի- էնանըն հէր նէվի բիանգօ ագսիօնարը վէ բրօմէսլէրի Գալաթատա Գօմիսիօն խա- նը գարուսու եանընտա Նօ. 8 միւսիւ Տ. Գօրիչօնէր մաղազասընտա ֆիւրու խթ օլունմագտա տըր:

Մէրգում Մ. Գօրիչօնէրին հիշ պիր բիմէ իլէ շէրիքիլի օլմաեղպ, վէ սաթ- սրղը պիլէթլէր իւզէրինտէ (օթանթի- սիթէ կարանթի բառ Տ. Գօրիչօնէր խան միւնիսլիալ Նօ. 8 կալաթա ա Գօմսթան- թինօբլը) եանի գալպ օլմաեաճաղը Տ. Գօրիչօնէր թարաֆընտան թէէմին գը- ընմըշ մոնասընտա պիր եէշիւ պէյզա մէօհիւր պասըմըշ տըր, վէ հէր պիլէթ նիւմէրօ իլէ գայա օլունմուշ օլտուղուն- տան, մէօհիւրսիւզ վէ գայա օլունմա- մըշ պիլէթլէրի քէնտի մաղազասընտան չոգմըշ կիպի թանրմաեաճաղըն խաստէ- թէն իլան իտէր:

Պունտան ազտէմ խաստէթէն Լօնտրա- տան կէթիրթտիրիմիշ օլունպտա, րէհին օ- լարագ էլ եէվմի եէտիմիպտէ պուլունան ի- քի սանտըզ ալեա վէ միւքէմմէլ միւհէնտիս թագըմը պու քէրրէ սաթըլաճագ օլմաղին, թալիպիսի օլան զէվաթ եա վալիտէ խանը եօգարը թաղազասընտա 54 նիւմէրօ իլէ միւրագգամ Օհանեան օտասընա, վէ եա Պէ- զէսթէնտէ սապըզ Վանլը Հիւսէյին էֆէն- տինին տիւքքեանընա սաաթ 4 տէն 8 է գա- տար կէլմէլէրի իլան օլունուր:

ՍԱՀԻԳ ՂԱԶԷԹԱ

ԳՈՐԱՊԵՑ Զ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԼԵՎԱՆՔ ՀԵՐԱԼՏԸՆ ԹԱՊԵԱՆԵՍԻՆԵԻ
ԳԵՌ-ՕՂԱՍԵՆ ԵՐԴՐԱ ԵՈՒՄ, ԵՐԵՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆ
ԳԵՐԱԵՐԷՐ ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԻՄՈՒ 467: